

HRVATSKI *glasnik*

XXXII. godina, 47. broj

24. studenoga 2022.

cijena 200 Ft

Dvadeseti put Pomurski jesenski književni dani

FOTO: BERNADETA BLAŽETIN

8. i 9. stranica

Četrdeset godina rada

4. i 5. stranica

Simpozij prisičkom farniku

11. stranica

Martinje u Sumatronu

14. stranica

Zapamtite...

Pišem ove retke 18. studenoga, upravo na Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje. Taj se dan obilježava u sjećanje na dan kad je 1991. godine slomljena junačka obrana grada Vukovara. Mnogštvo Hrvata u Hrvatskoj i diljem svijeta, pa tako i naši Hrvati u Mađarskoj, prisjećaju se tužnog događaja, žrtava i branitelja koji su dali svoje živote za samostalnost i suverenost Hrvatske. Načitali smo se mnogih strašnih priča, a neke i osobno čuli od ljudi koji su preživjeli strahote, svjesni smo boli majki, djece, supružnika, obitelji, rodbine, svih koji su izgubili svoje najmilije u ratu. Ratne traume još ni nakon tri desetljeća nisu nestale, tuga u srcima ostaje do kraja života, a nažalost ratovima nema kraja – ponovno smo svjedoci ratnih razaranja i strahota nedaleko od nas. Obiteljske tragedije svjedoče da je svaki rat krvav, bolan, težak i prepun gubitaka, pobjednika nema, i jedna i druga strana imaju ogromne ljudske i materijalne gubitke, a posljedice rata dopiru vrlo daleko uništavajući cijeli svijet i stvarajući mnoštvo negativnih životnih uvjeta za buduće generacije. Suosjećamo s obiteljima stradalih, a i zabrinuti smo za budućnost naše djece. Možda se baš izravno u našoj državi ne događaju ratna razaranja, ali dovoljno nam je vidjeti strašne slike na televiziji ili internetskim portalima. Osim toga znamo da je naš planet cjelina na kojoj svi procesi, i prirodni i oni koji su rezultat ljudske ruke, utječu na budućnost. Neshvatljivo mi je kad se po cijelome svijetu s jedne strane govori o zaštiti prava na život, o važnosti zaštite okoliša, o revitalizaciji prirodnih staništa, o važnosti očuvanja prirode, voda, šuma i drugih prirodnih resursa bez kojih život ne može postojati, a s druge strane čovjek to sve uništava izazivanjem ratova i borbom za sve veći profit. Nažalost, nitko ne zna kad će rat završiti, a postoji strah i od nuklearnog sukoba čiji bi scenarij, prema nekim znanstvenicima, prouzročio to da bi polovina čovječanstva nestala sa Zemlje. Sjetimo se samo posljedica atomskog napada na Hirošimu i Nagasaki prije 77 godina. Ogromne ljudske žrtve, ogromne štete u prirodnom sustavu Zemlje. Sve su to žrtve i događaji (bilo ih je još mnogo u povijesti) koji se ne bi trebali dogoditi niti ponoviti, stoga ih treba pamtiti – „Zapamtite Vukovar“... Beta

Glasnikov tjedan

„Ovih su dana održani i izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće na kojima je premoćnu pobjedu osvojila lista „HRvati i dalje ZAJedno“, čija je nositeljica dosadašnja predsjednica HNV-a Jasna Vojnić. Na elektorskoj skupštini nazočila su 83 elektora.“

Što se događa u našem susjedstvu, kuda idu u svojem politiziranju Hrvati u Srbiji? Hrvati imaju ministra u Vladi Aleksandra Vučića – Tomislava Žigmanova. On je ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog kao predsjednik stranke Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Tomislav Žigmanov na parlamentarnim izborima u Srbiji u travnju ove godine osvojio je zastupnički mandat u Narodnoj skupštini kao predstavnik DSHV-a i manjinske koalicije „Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani“.

Ovih su dana održani i izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće na kojima je premoćnu pobjedu osvojila lista „HRvati i dalje ZAJedno“, čija je nositeljica dosadašnja predsjednica HNV-a Jasna Vojnić. Na elektorskoj skupštini nazočila su 83 elektora. Vojnić će vršiti dužnost predsjednice i u idućem četverogodišnjem mandatu, a predloženih 29 elektora s gore spomenute liste osvojilo je mandate u novom, petom sazivu Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Kao i na prošlim izborima 2018. godine, lista predvođena strankom DSHV-a „HRvati i dalje ZAJedno“ bila je jedina koja se kandidirala. Na elektorskoj skupštini sudjelovala su 83 od ukupno 88 elektora, toliko ih je u ranijem procesu uspjelo prikupiti najmanje potrebnih 60 potpisa potpore. Gotovo apsolutna većina, 82 elektora, bila je s liste „HRvati i dalje ZAJedno“, a jedan je elektor bio samostalan. U konačnici glasovala su 82 elektora. Listu „HRvati i dalje ZAJedno“ podržalo je 80 elektora, a dva listića bila su nevažeća. Predizborna

lista za peti saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća „HRvati i dalje ZAJedno“ prikupila je potpise za 87 elektora – ukupno 5227 građana. Nositeljica liste Jasna Vojnić u svojem je govoru rekla kako su u prethodne četiri godine institucionalnim i kadrovskim snaženjem postavljeni temelji za razvoj hrvatske zajednice „da bi se u sazivu koji je pred nama mogli usmjeriti na programe i potrebe svakog pojedinca“.

„Više terenskog rada, informativnih i edukativnih susreta u cilju obnove zajednice doprinijet će tomu da institucije koje smo u proteklom razdoblju izgradili uistinu dobiju svoj smisao. Umrežavanje hrvatske akademske zajednice, stručnjaka, studenata, gospodarstvenika, jačanje mladeži i manifestacija mora se staviti među prioritete. U periodu koji je pred nama fokus također trebamo usmjeriti i na jačanje pozicija i povezanosti s Republikom Srbijom. Uključenost u institucionalni i politički sustav koji smo izborili mora nam biti pokretač dugo iščekivane integracije u lojalne i zadovoljne građane Srbije koji snažno čuvaju i njeguju svoj nacionalni identitet. Odnos kakav smo izgradili s Republikom Hrvatskom mora se preslikati i na našu domicilnu državu Srbiju“, rekla je Vojnić. Nakon što izabranim vijećnicima Republička izborna komisija potvrdi mandat, imaju rok od 20 dana da održe konstituirajuću sjednicu HNV-a, imenuju predsjednika i formiraju izvršna tijela HNV-a.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

Sjednica Skupštine HDS-a

Sljedeća redovna sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave bit će održana 3. prosinca 2022. godine u 11 sati u prostorijama Nefitnog poduzeća „Croatica“ (Ulica Lónyay 18/b, 1093, Budimpešta).

Predsjednik HDS-a Ivan Guban pozvao je 15. studenoga zastupnike Skupštine Hrvatske državne samouprave te voditelje ustanova i poduzeća HDS-a da svoje primjedbe i prijedloge (i prijedloge tijela ili ustanova na čijem su čelu) u pisanom obliku pošalju na e-adresu Hrvatske državne samouprave (hds@horvatok.hu) najkasnije do 21. studenog 2022. godine.

Skupština Hrvatske državne samouprave

Predložio je sljedeći dnevni red: Izvješće predsjednika o radu između dvaju zasjedanja Skupštine, Izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, Izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik, Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2022. godinu, Prijedlog Plana rada Hrvatske državne samouprave za 2023. godinu, Usvajanje Plana unutarnje kontrole za 2023. godinu, Usvajanje Izvješća o radu Nefitnog poduzeća „Hrvatsko kazalište Pečuh“, Usvajanje umjetničkog programa Nefitnog poduzeća „Hrvatsko kazalište Pečuh“, Raspisivanje natječaja za glavnog urednika Hrvatskoga glasnika, Raspisivanje natječaja za ravnatelja Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, Ukidanje radnog odnosa ravnatelja Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ i Razno.

U svim predloženim točkama dnevnoga reda (osim točke Razno) referent je predsjednik HDS-a Ivan Guban.

Javna tribina Skupštine Hrvatske državne samouprave

Dana 3. prosinca 2022. godine s početkom u 12 sati u prostorijama Nefitnog poduzeća „Croatica“ (Ulica Lónyay 18/b, 1093, Budimpešta), nakon sjednice Skupštine HDS-a bit će održana javna tribina Skupštine Hrvatske državne samouprave.

Na javnoj tribini građani, zastupnici hrvatskih institucija i hrvatskih udruga registriranih u Mađarskoj mogu postaviti pitanja te dati prijedloge u vezi s narodnosnim javnim poslovima.

Branka Pavić Blažetin

Zimska škola hrvatskoga folklor

Hrvatska matica iseljenika poziva na desetodnevnu Zimsku školu hrvatskoga folklor koja će se održati od 3. do 12. siječnja 2023. u Koprivnici.

ZŠHF obuhvaća program plesova, pjesama, nošnje i glazbala jadranskog područja, a polaznici mogu odabrati jedan od ponuđenih programa: Ples, Tambure (početni i napredni stupanj) ili Tradicijska glazbala.

Glavni je voditelj zimske škole Andrija Ivančan, koji vodi i skupinu Ples. Tibor Bun voditelj je skupine Tambura s gostom predavačem Sinišom Leopoldom. Vjekoslav Martinić voditelj je Tradicijskih glazbala.

Na seminar se može prijaviti e-poštom na adresu snjezana.jurisc@matis.hr. Prijavnice je potrebno poslati do 1. prosinca 2022. kao i zamolbe za oslobađanje od plaćanja školarine.

Organizatori su osigurali pristupačnu cijenu školarine u iznosu od 600 kuna (79,63 eura) za sve koji dolaze iz Hrvatske, a Hrvati izvan RH mogu biti oslobođeni plaćanja školarine ako pošalju zamolbu svoje hrvatske zajednice. Smještaj s punim pansionom organiziran je za sve sudionike u Koprivnici, i to od 2. 1. 2023. (dolazak, večera) do 13. 1. 2023. (odlazak nakon doručka) po povoljnoj cijeni koja s uključenim PDV-om iznosi 320 kn (42,47 eura) po osobi za jedan dan. Sobe su dvokrevetne, trokrevetne i četverokrevetne s kupaonicom. Polaznici smještaj plaćaju sami.

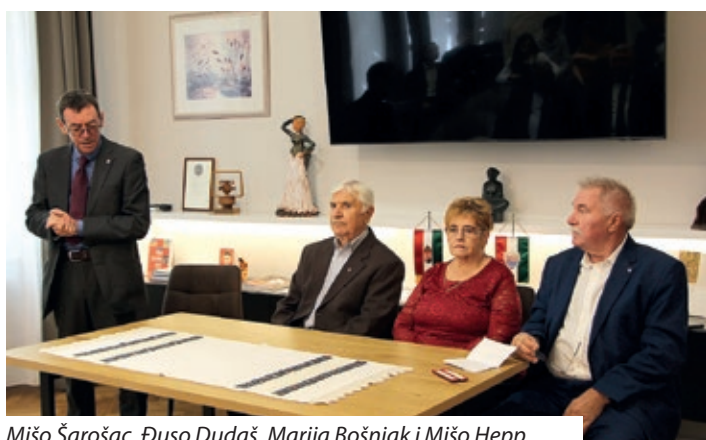
Četrdeset godina rada

Hrvatski klub „August Šenoa” i Ženski pjevači zbor „August Šenoa” 21. listopada obilježili su 40. godišnjicu utemeljenja. Cjelodnevni programi započeli su u prijepodnevnim satima otvorenjem izložbe fotografija o 40-godišnjem djelovanju kluba i melodijama pjevačkog zbora u njegovoj galeriji.

Nazočne je pozdravio voditelj kluba Mišo Šarošac. Izložbu je otvorio Mišo Hepp, dugogodišnji i bivši voditelj kluba. Nakon toga slijedila je tribina o djelovanju i prošlosti Hrvatskog kluba „August Šenoa” i Ženskog pjevačkog zbora „August Šenoa”. Predavači su bili Đuso Dudaš, Marija Bošnjak i Mišo Hepp.

Izložba fotografija

Mišo Šarošac, Đuso Dudaš, Marija Bošnjak i Mišo Hepp

Mišo Hepp osvrnuo se na početke klupskog okupljanja pečuških Hrvata te na sam dan osnutka kluba (3. prosinca 1982. godine).

Istog dana u večernjim satima održan je svečani program Ženskog pjevačkog zbora „August Šenoa” u Školskom centru „Miroslav Krleža”.

Hrvatski klub „August Šenoa”

Još davnih sedamdesetih godina 20. stoljeća vodstvo starinske zadruge „Biseri Drave” na čelu s njezinim tadašnjim predsjednikom Đusom Dudašem, u skladu s narodnosnom politikom tog vremena, odlukom od 10. siječnja 1975. poklonilo je nekretninu u pečuškoj Ulici Tamása Eszea pod brojem 3 pečuškom gradskom vijeću.

Zamisao je potekla od tadašnjeg predsjednika starinske zadruge Đuse Dudaša, a time se htjela osigurati nekretnina za po-

trebe Hrvata u gradu te da se u njoj utemelji klub za tadašnje pripadnike južnoslavenskih manjina. Primopredaja je provedena na temelju ugovora od 26. kolovoza 1975. godine.

Od kolovoza 1983. voditelj je Hrvatskog kluba Augusta Šenoa Mišo Hepp. U klubu od samih početaka (od ožujka 1982.) djeluje Ženski pjevački zbor Augusta Šenoa, kružok vezilja (od 1985.), priređuju se književne tribine, natjecanja hrvatskih vinogradara... U proteklih četrdeset godina, kažu, više od pola milijuna ljudi prošlo je kroz prostorije kluba u kojima se odvijalo na tisuće programa. Pomoću mohačke bazične knjižnice, nakon otvorenja kluba, u njemu je otvorena knjižnica. Izložbe, vjerske tribine, književni susreti, predavanja, predstavljanja najnovijih hrvatskih i inih izdanja, gostovanja istaknutih umjetnika i u klubu i u samome gradu ostvarena su posredstvom kluba jednako kao i niz hrvatskih priredaba, znanstvenih simpozija, otkrivanja spomen-ploča istaknutim Hrvatima, tribina, okruglih stolova, đačkih i studentskih večeri i druženja... Grad Pečuh ugovorom o darivanju predao je Hrvatski klub Augusta Šenoa u HDS-ovo vlasništvo 2. lipnja 2009. godine. HDS je time dobio zgradu u samom središtu Pečuha, u staroj gradskoj jezgri, te utemeljio novu ustanovu – Hrvatski klub Augusta Šenoa. Grad Pečuh obvezao se da će, od 2010. godine, i dalje financijski potpomagati djelatnost ustanove iz vlastita proračuna s najmanje dva milijuna forinti. Voditelj je kluba od utemeljenja do 2007. godine bio Mišo Hepp, a od 2007. godine do danas na njegovu je čelu Mišo Šarošac. Otad je klub u više navrata obnavljan, preko IPA-ina prekograničnog projekta te uz pojedinačne potpore Državnog tajništva za vjerske i narodnosne veze. Posljednja velika obnova kluba zbila se u proljeće 2022. godine. Dovršena je vanjska obnova zgrade koja je zaštićeni spomenik kulture, proširen je prostor ustanove te uspostavljen izložbeni prostor i višenamjenska dvorana. Cilj je investicije osigurati mjesto za prikazivanje raznolikih hrvatskih kulturnih vrijednosti regije u skladu sa zahtjevima 21. stoljeća te uključiti mlađe generacije u narodnosno-kulturni rad i život radi očuvanja hrvatske zajednice u Mađarskoj. Vlada Mađarske sadašnju obnovu Hrvatskog kluba Augusta Šenoa potpomogla je s 50 milijuna forinti.

Dio nazočnih

Zboru je poklon predao i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga

Ženski pjevači zbor „August Šenoa“

Ženski pjevački zbor „August Šenoa“ utemeljen je sredinom 1982. godine. Zbor vodi Marija Bošnjak. Četrdeset godina života i rada zbora obilježili su brojni nastupi u Mađarskoj i diljem Europe, kao i u matičnoj domovini Hrvatskoj. Zbor je tijekom proteklih godina na nastupima pratilo više orkestara: Orkestar „Baranja“, Orkestar „Vizin“, a te svečane večeri sastav „Misija ViT“. Članice zbora najčešće nastupaju u narodnoj nošnji, svaka nosi vlastitu narodnu nošnju svojeg kraja.

Zbor već desetljećima pjeva na hrvatskim svetim misama u Pečuhu. Diči se i dvjema kazetama („Raspjevani baranjski Hrvati“ i „Lijepa si, lijepa“) te CD-om „Oj, Baranjo“, koji su snimile uz pratnju Orkestra „Vizin“. Brojne nagrade obilježile su rad zbora u proteklih trideset godina rada. Gosti njihova svečanog programa bili su plesači Hrvatske plesne skupine Birjana.

Od utemeljiteljica zbora danas su članice tri žene, a to su Marija Bošnjak, sadašnja voditeljica zbora, Katica Kalman i Anica Šakan. Zbor i dandanas djeluje pri Hrvatskom klubu Augusta Šenoae, a ute-

meljio je i Hrvatsku kulturnu udrugu „August Šenoa“. Cilj je ostao isti: širenje raznovrsnog repertoara i, ponajprije, njegovanje i čuvanje izvornih narodnih pjesama hrvatskih etničkih skupina u Baranji, ali i cijeloj Mađarskoj. Ovom prilikom pjevale su sljedeće pjesme: „Oj, Baranjo, zelena livado“, „Zelen orah“, „Nije šala“, „Procvala se lipa i topola“, „Ej, na dvi strane“, „Ružmarine jagodo“, „Dođi, lolo“, „Ljubimo se“, „Aj, al' je lijepo u naši, e kraju“, „Moj se kiljer“, „Bečarac“, „Kolo“ te „Tri sam dana“, koje je s njima uvijek zbio svojedobno prvi voditelj zbora Ladislav Matušek.

Događanjima su nazočili brojni uzvanici – generalni konzul Drago Horvat, konzul savjetnik Neven Marčić, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i predsjednik HDS-a Ivan Gugan. Svi su oni čestitali slavljenicima, uručivši im darove i priznanja. Čestitao im je i bivši voditelj kluba Mišo Hepp, kojem su članice zbora poklonile maramu za kosu i naslov počasnog člana Ženskog pjevačkog zbora „August Šenoa“. Na samom kraju programa nazočnima se obratila voditeljica zbora Marija Bošnjak, koja je kazala da se ponosi zborom te je u ime zbora zahvalila na podršci uz skromne poklone.

Branka Pavić Blažetin

Počasnim članom zbora proglašen je Mišo Hepp – Marija Bošnjak i Mišo Hepp

Ženski pjevački zbor „August Šenoa“

Otkriveno i blagoslovljeno bunjevačko spomen-groblje u Gari

Uoči Svih svetih, 29. listopada, u Gari je otkriveno i blagoslovljeno bunjevačko spomen-groblje uspostavljeno na inicijativu i u organizaciji mjesne hrvatske samouprave. U ranim popodnevnim satima na mjesnom groblju održana je svečanost na kojoj su se okupili bunjevački Hrvati iz mjesta i oni iz okolnih te udaljenijih naselja podrijetlom iz Gare kao i uzvanici.

Nazočne je pozdravio predsjednik hrvatske samouprave Martin Kubatov, koji je ukratko govorio o ideji i ostvarenju projekta bunjevačkog spomen-groblja. Kako je uz ostalo naglasio, ono je uspostavljeno po uzoru na spomen-groblje njemačke zajednice od prije 14 – 15 godina, a s ciljem da se sačuvaju dijelom zapušteni nadgrobni spomenici iz starog i poneki iz novog dijela groblja, a u suglasnosti s članovima rodbine. Za glavni nadgrobni spomenik postavljen je nadgrobni spomenik djeda i bake proslavljenih nogometaša Antuna i Ivana Dujmova. Spomen-groblje ostvareno je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske te uz pomoć brojnih pojedinaca i poduzetnika koji su pridonijeli svojim društvenim radom i strojevima, a neki od njih i materijalno. Priredba otvorenja ostvarena je uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“, Ureda predsjednika mađarske Vlade i Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Prigodnim se riječima u povodu Svih svetih i Dušnoga dana nazočnima obratila i zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šo-

Spomen-groblje blagoslovlili su somborski dekan župnik Josip Štefković i garski župnik Tibor Szűcs

mouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin, zamjenik garskog načelnika Antal Putterer i predsjednik garske hrvatske samouprave Martin Kubatov. Svečanost su uljepšale mlade Bunjevke u izvornoj narodnoj nošnji.

Svečanost je nastavljena misnim slavljem koje je predvodio somborski dekan župnik Josip Štefković, a s njime suslužio velečasni Tibor Szűcs. Pod vodstvom župnoga kantora Stipana Krekića misu je tamburaškom pratnjom uljepšao garski orkestar „Bačka“.

Novopostavljeno bunjevačko spomen-groblje u Gari

kac Marković. Zatim su spomen-groblje zajedno blagoslovlili somborski dekan župnik Josip Štefković i garski župnik Tibor Szűcs. Nakon toga vrpcom su zajedno prerezali predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, predsjednik Hrvatske sa-

Predsjednik Hrvatske samouprave Gare Martin Kubatov na svečanosti otkrivanja

Vrpcom su zajedno prerezali domaćini i uzvanici

Budući da je ovo bio posljednji program hrvatske samouprave ove godine, poslije mise održana je i kulturna večer s cjelovečernjim programom. Tako su u garskom domu kulture nastupili Hrvatski KUD „Birjan“, u kojem plešu sestre Milica i Mirjana Murinji (podrijetlom Garkinje), zatim omladinski KUD „Gara“, polaznici koji uče svirati tamburu i harmoniku u bajske Osnovnoj umjetničkoj školi „Danubia“, orkestar Attila Csuraija i garski orkestar „Bačka“, koji se u nastavku večeri uz plesačnicu pobrinuo za dobro raspoloženje.

Stipan Balatinac

Odličje „Za Kukinju” dobio KUD „Ladislav Matušek”

U organizaciji Mjesne samouprave Kukinja sredinom rujna održani su brojni programi na više lokacija u naselju, a sve u znaku praznika plodova zemlje. Tradicionalna je to rujanska priredba koja se ove godine održala 11. put. U mjesnom domu kulture cijeli se dan mogla pogledati retroizložba „Kökény RETRÓ”, koja sadržava fotografije naselja od 60-ih godina naovamo.

Održalo se više natjecanja. Najranije su ustali ribiči, koji su se natjecali pecajući na jezeru Málom. Brojne ekipe prijavile su se na revijalno kuhanje, za što je samouprava svakoj ekipi pokrila troškove u iznosu od 5000 Ft. Održana je i prijateljska nogometna utakmica momčadi Kukinja i Salante. Natjecanje uz izbor najboljih kolača i slastica pobudilo je veliko zanimanje. U igrama spretnosti mogli su se ogledati muškarci, žene i djeca. Održana je i sveta misa u mjesnoj crkvi, nakon koje je slijedio kulturni program. Na kulturnom programu nastupio je mjesni KUD „Ladislav Matušek”, dodijeljeno je odličje „Za Kukinju” i odličje „Počasni građanin Kukinja”. Načelnica Julia Máli u ime zastupničkog tijela predala je i stipendije najboljim učenicima i studentima iz Kukinja.

Nagradu „Za Kukinju” 2022. dobio je KUD „Ladislav Matušek” i majstor stolar Sándor Hegedüs, dok je počasnim građaninom Kukinja proglašen Ferenc Keresztesi. Njemu je dodijeljena titula počasnog građanina kao priznanje za primjeren životni put i ne-sebičnu pomoć Kukinju.

Publiku su zabavljali mađioničar, žongler, pjevačica Regina Nagy, a sastav „Mystery Gang” održao je večernji koncert. Nakon toga slijedila je zabava uz DJ Almu i *retrodisco*.

Kulturna udruga „Ladislav Matušek” utemeljena je kao pravni subjekt 2010. godine. Počela je djelovati kao mješoviti pjevački zbor na inicijativu nekolicine Kukinjčana, nekoliko ljudi koji su voljeli pjevati i kojima je jedina želja bila da se jedanput tjedno sastanu i zajedno pjevaju, ne puštajući da u zaborav padnu stare kukinjske hrvatske pjesme. Možda ni oni sami tad nisu mislili da će imati takve uspjehe, da će iz godine u godinu dobivati zlatna priznanja i nagrade na raznim smotrama zborova. Godine 2010. utemeljili su civilnu udrugu i pojavilo se pitanje, tj. prijedlog, što bi bilo kad bi na repertoaru uz pjevanje bio i ples. Nasreću, odazvali su se brojni prijatelji koji vole i znaju plesati, poznanici iz

KUD „Ladislav Matušek” na nastupu u Harkanju

Plesovi podravskih Hrvata

Članovi orkestra na čelu s voditeljem KUD-a Ivom Grišnikom

Semelja, Pečuha, koji su postali članovi KUD-a „Ladislav Matušek”. Tako je KUD svojim nastupima obišao sve hrvatske regije u Mađarskoj i brojna naselja u Hrvatskoj. Na repertoaru imaju plesne koreografije i pjesme bošnjačkih, šokačkih, bunjevačkih, podravskih Hrvata, a uz to i tradicionalne hrvatske, štoviše u kukinjskom stilu pjevane crkvene pjesme. Većina članova, i pjevači i plesači, od djetinjstva su odani njegovanju hrvatskih narodnih običaja, dio života im je glazba i ples. Kako izreka kaže, „Narodni običaj nije bolest da ga treba njegovati i nije rob da ga treba čuvati”. Treba ga sačuvati, da ga upoznaju i dolazeće generacije. Taj moto u svojem radu slijedi kukinjski KUD „Ladislav Matušek” – već više od dva desetljeća čuva na životu hrvatske narodne običaje te je za to zaslužen dobio nagradu „Za Kukinju”. Nagradu je preuzeo predsjednik udruge Ivo Grišnik. U svojem obraćanju načelnica Kukinja Julia Máli u ime mjesne samouprave između ostaloga je naglasila kako je samouprava počašćena što može predati odličje i zahvaliti na dvadesetogodišnjem radu KUD-a „Ladislav Matušek”, koji nadaleko prenosi dobar glas i podiže ugled sela Kukinja. KUD je dobio diplomu i logo koji je za udrugu dala grafički izraditi mjesna samouprava Kukinja.

Branka Pavić Blažetin

Dvadeseti put Pomurski jesenski književni dani

Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“ u suradnji s Osnovnom školom „Katarina Zrinski“ i Hrvatskom samoupravom „Stipan Blažetin“ 19. i 27. listopada priredio je tradicionalne Pomurske jesenske književne dane. U okviru priredbe održana je učenička konferencija s temom „Hrvatska kultura našega kraja“, raspisan je natječaj „Putevima naše hrvatske kulture“, dodijeljena su priznanja serdahelske hrvatske samouprave, održana je spomen-svečanost u mjesnoj osnovnoj školi i položeni su vijenci na nadgrobni spomenik Stipana Blažetina. Na književnim danima pribivali su i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, ravnateljica prijateljske Osnovne škole „Draško-vec“ Margit Mirić te djelatnici i učenici hrvatskih osnovnih škola iz Boršfe, Kerestura i Serdahela.

Prije dvadeset godina, tj. 2002. godine, godinu dana nakon što je preminuo književnik, učitelj i ravnatelj Stipan Blažetin, Društvo Horvata kre Mure prvi je put priredilo Pomurske jesenske književne dane kako bi se tom priredbom iz godine u godinu prisjećali književnika i istaknute osobe hrvatskog javnog života u Mađarskoj. Od 2006. godine organizaciju je preuzela serdahelska hrvatska samouprava, koja je nazvana po njemu, a nakon utemeljenja Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ koordinaciju oko priređivanja književnih dana preuzela je ustanova. Tijekom dva desetljeća organizirane su književne tribine, izložbe, prezentacije raznih izdanja, posjet kulturne

Ravnateljica Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ Zorica Prosenjak Matola pozdravlja sudionike učeničke konferencije

udruge iz pjesnikova rodnog Santova, prikaz igrokaza na temelju njegova dječjeg romana „Bodoljaši“ te i druge teme vezane uz hrvatsku kulturu, učenje jezika i očuvanje hrvatskog identiteta. Sve ono za što je radio i čemu je posvetio svoj život. Ovogodišnji Pomurski jesenski književni dani započeli su 19. listopada u sjedištu zavoda, gdje je održana učenička konferencija na kojoj su sudionici predstavili djelovanje hrvatskih kulturnih udruga. Ravnateljica zavoda Zorica Prosenjak Matola ukratko se prisjetila djelovanja Stipana Blažetina na polju kulture u regiji, naime, početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća pod njegovim vodstvom započelo je djelovanje Kulturne udruge „Mura“ u Serdahelu, koja je okupljala članove iz raznih hrvatskih pomurskih naselja. Tu kulturnu udugu predstavio je učenik serdahelske osnovne škole Goran Gudlin, a zatim su slijedile druge kulturne udruge. Učenica Korina Kőrösi predstavila je Kulturnu udugu „Mura“ pod vodstvom Marije Fabić Čerčić, a Laura Maček govorila je o sadašnjoj Kulturnoj grupi „Mura“, čija je umjetnička voditeljica Marija Vargović. Učenica keresturske osnovne škole Johanna Teczely govorila je o djelovanju još aktivnog Žen-

Predavači na konferenciji: Johanna Téchely, Korina Kőröci, Laura Maček i Goran Gudlin

skog pjevačkog zbora „Ružmarin“, koji je jedna od najaktivnijih udruga u selu i koji, osim što njeguje hrvatske popevke, postavlja i kajkavske igrokaze na pozornicu te predstavlja stare hrvatske običaje. Prezentacije su bile popraćene i videozapisima i fotografijama iz života KUD-ova. U sklopu Pomurskih jesenskih književnih dana Osnovna škola „Katarina Zrinski“ u Serdahelu svake se godine prisjeća ravnatelja i književnika. Ovaj su put učiteljice hrvatskog jezika Katica Lukač Brodač i Zorica Prosenjak Matola s učenicima 7. i 8. razreda pripremile svečani program u kojem su se prisjetili njegova životnog puta, emitirali isječke iz snimljenih filmova-portreta o njegovu životu i stvaralaštvu te

Trenutak za pjesmu

* * *

**Vihor para mračna krila noći.
Plaćnu pjesmu pjeva more bučno.
Samoubice valovi ginu na kamenu.
Sa gorčinom soli umiru žučno
ostavljajući bijesom
san pučina plavih.**

**Pjeva more pjesmu pučina i dubina.
Ritmovi ruju mir žala.
Šire melodiju široku, razgranatu
Od vala do vala, od vala, do vala.**

Stipan Blažetin

Kviz „Tko je bio Stipan Blažetin?“

Dobitnici priznanja Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“: Mira Prosenjak i Goran Gudlin

Na spomen-programu svira školski tamburaški sastav

citirali stihove iz njegovih pjesama i njegova romana. Prethodno je u organizaciji Hrvatskog zavoda „Stipan Blažetin“ održan kviz za učenike viših razreda pod naslovom „Tko je bio Stipan Blažetin?“. Nagrade u skladu s postignutim rezultatima dodijelila je ravnateljica zavoda Zorica Prosenjak Matola.

Serdahelska hrvatska samouprava objavila je natječaj za učenike hrvatskih škola pod naslovom „Putevima naše hrvatske kulture“. Zadatak je bio izraditi društvenu igru koja predstavlja hrvatsku kulturu učenikova zavičaja. Igre su izradili učenici 3., 5. i 7.

razreda Osnovne škole „Nikola Zrinski“ u Keresturu te učenici 3., 4. i 5. razreda Osnovne škole „Katarina Zrinski“ u Serdahelu. Svi su natjecatelji podjednako dobili nagrade (društvene igre, lopte). Na svečanom programu Pomurskih jesenskih književnih dana Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ svake godine dodjeljuje priznanje za marljiv i ustrajan rad u učenju hrvatskog jezika i njegovanju kulture. Dobivaju ga učenici osmog razreda koji su tijekom osam godina ostvarili najbolje rezultate u učenju hrvatskog jezika, sudjelovali na raznim hrvatskim programima i natjecanjima te pomažu rad hrvatske samouprave. Odlukom Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“ u 2022. godini priznanje je dodijeljeno učenici Miri Prosenjak i učeniku Goranu Gudlinu. Mira Prosenjak tijekom sedam godina bila je odlična učenica iz predmeta Hrvatski jezik. Često je bila sudi-

ma. Prošle je godine na državnom natjecanju iz hrvatskog jezika osvojio prvo mjesto. Škola na svim hrvatskim programima može računati na njegovu pomoć, svira u školskom tamburaškom sastavu. Serdahelski učenici primjerno zastupaju pomursku hrvatsku zajednicu. Nagrade i priznanja uručila je predsjednica serdahelske hrvatske samouprave Bernadeta Blažetin. Na kraju programa predstavnici raznih organizacija i ustanova položili su vijence na nadgrobni spomenik Stipana Blažetina u groblju te otpjevali poznatu pjesmu „Fala“.

Beta

Polaganje vijenaca na nadgrobni spomenik Stipana Blažetina

Neobična slikovnica hrvatskog pavlina Ladislausa Šimandija

Hrvatska samouprava Bekašmeđera organizirala je predavanje pod naslovom „Neobična 'slikovnica' (1712.) hrvatskog pavlina Ladislausa Šimandija (1655. – 1715.)“.

Dr. István Attila Szoboszlai i sveučilišni profesor dr. Stjepan Lukač

Nazočne je pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Bekašmeđera dr. István Attila Szoboszlai, a predavanje o Ladislausu Šimandiju održao je sveučilišni profesor dr. Stjepan Lukač.

Ladislaus je predstavnik rane konkretističke intermedijalne hrvatske lirike, jedan od vrlo zanimljivih autora starije hrvatske književnosti.

„O njemu se u Hrvatskoj znalo samo toliko da je autor 'Kratke povijesti pavlinskoga reda', a nije se znalo da je sastavio i jednu iznimno zanimljivu knjigu u kojoj ima vizualnih tekstova. Na ovom predavanju predstavio sam publici njega kao autora, stavio sam ga u kontekst hrvatsko-mađarskih književnih veza i predstavio njegovo djelo.“

Tijekom predavanja otvorila su se neka zanimljiva pitanja, npr. i zašto je on Hrvat iako Mađari tvrde da je Mađar. Pitali smo profesora što je točniji odgovor na to pitanje.

„To je uistinu bilo u fokusu predavanja. Njega su stručnjaci povijesti mađarske vizualne lirike stavili među predstavnike Mađara iako se spominje da je bio hrvatskoga podrijetla. Zanimljivo je pitanje samo po sebi može li se autor koji je djelovao na hrvatskome etničkome području i bio povezan s hrvatskim pavlinima

te bio i sam hrvatskoga podrijetla uopće uvrstiti među predstavnike mađarske književnosti. To je bilo učinjeno, premda je bilo ukazano na njegovo podrijetlo. S obzirom na to da je pisao većinu tih neobičnih vizualnih tekstova na latinskome jeziku, s različitim jezičnim igrama, u mađarskoj književno-povijesnoj struci spominje se jedan njegov tekst koji, ako ga čitate s lijeva nadesno, izgleda latinski, a ako se čita zdesna nalijevo, čini hrvatski stih. Međutim, u istoj njegovoj knjizi koja je bila tiskana 1712. godine nalazi se još jedan neobičan tekst, jedna strofa koja je napisana na hrvatskome jeziku i, nakon nekih novih kombinacija, određivanja novih granica između riječi, stvoren je na osnovu tog hrvatskog teksta jedan latinski tekst. Imamo isti broj slova i

Dio nazočnih

u jednom i u drugom tekstu, ali kad se ta slova povezuju u hrvatskom tekstu i kada se povezuju u latinskom tekstu, to nisu ista povezivanja“, izjavio nam je prof. Lukač.

Rekao je da je Šimandi u uvodu dodao nešto što govori da je njegova narav hrvatska, da je on kao pjesnik latinski pjesnik, ali da u uvodu izričito piše o svojoj naravi.

„On je kao autor svih tih tekstova latinist, ali se i sam izjasnio o vlastitoj pripadnosti. Ja mislim da hrvatska književna povijest njega obvezno mora uvrstiti među predstavnike hrvatskoga baroka, njegovo je mjesto tamo s obzirom na to da se i sam izjasnio kao Hrvat“, dodao je na kraju prof. Lukač.

Neda Maretić

Hrvatski plesovi dio Večeri narodnosti u Kišpeštu

Narodnosti Kišpešta obilježile su tradicionalnu Večer narodnosti u organizaciji okruga Kišpešta u Kulturnom centru i knjižnici KMO-a. Zamjenik gradonačelnika György Vinczek obratio se nazočnima sa sljedećim riječima: „Nama je osobito važno da održavamo suradnju sa svim narodnostima i da dajemo potporu koliko možemo“. Na događanju je sudjelovalo 9 od 10 nacionalnosti. S hrvatske strane u organizaciji Hrvatske samouprave Kispesta (XIX. okruga) nastupali su članovi plesne skupine iz HOŠIG-a „Tamburica“.

„Ovaj se događaj organizira već više od 20 godina“, rekao nam je predsjednik hrvatske samouprave Đuro Zlatar i dodao: „Vrlo je važno moći surađivati s drugim nacionalnostima, međusobno upoznavati kulturu, tradiciju, hranu i materinski jezik te tako stvarati cjelinu u okrugu. Srećom, suradnja s okrugom Kišpešt od samog je početka vrlo dobra, pa su nedavno prihvatili i pobratimstvo (s gradom Vrbovcem).“

Nazočni su na kraju mogli uživati u različitim ukusima jela svih narodnosti koje su bile dio ovog događanja.

Veselo hrvatsko društvo

Neda Maretić

Prisički farnik u gradišćanskom spominku

Znanstveni simpozij i izložba u čast Jožefa Ficka

Već je 15. marcijuša ovoga ljeta rečeno, kad se je spomenula šaka Prisičanov na 250. jubilej rođenja prisičkoga franika Jožefa Ficka, kako će se u septembru prirediti znanstveni simpozij i privremena izložba ocu gradišćanskohrvatske književnosti. U organizaciji Zbirke sakralne umjetnosti Hrvatov i Znanstvenoga instituta Gradišćanskih Hrvatov u okviru XVI. Ars Sacra festivala 22. septembra nano- vič se je napunila velika prostorija Zbirke, a pred tim su predavači i diozimatelji još posjetili cimitori i zastali moleći ter jačući pri grobu Jožefa Ficka.

Iako je on rođen u slovenskom naselju Boreča, za skodob 40-ljetnim službovanjem gradišćanskoga naroda, ovdje si je našao i vječno počivalište. Zlatka Gieler, predsjednica ZIGH-a, ovdje je pozdravila nazočne i skupa s direktorom Zbirke dr. Andrijom Handlerom položili su vijenac i nažgali sviću spominjanja u pratnji molitve ku je predvodio mjesni farnik László Dömötör. Pred simpozijom još je otvorena izložba ku je sastavio dr. Šandor Horvat, a nekoliko zanimljivih riči o prisičkom farniku rekao je akademičar dr. Nikola Benčić. Prvi predavač dr. Šandor Horvat podrobno je predstavio životopis prisičkoga farnika. Suprot želje da postane barbir, upisao se je na teologiju u Sambotelu, a dalje je zašao kot seminarist u Požun i Juru, kade je i posvećen za duhovnika. Poslali su ga u Rusovce, kade su živili Nimci, Hrvati i Ugri. Slovenski i ugarski ter nimški već je znao, hrvatski jezik se je naučio od senjskih seminaristov, a gradišćanskohrvatski jezik u Rusovcu. Potom je zašao u Prisiku, a 36 ljet dugo bio je i vicedesetnik lučmanskoga dekanata. Bilo je rič ovdje i o legendi, ali istinskoj povidajki da mu je brat bio bečar od koga je Ignac Horvat napisao štoricu pod naslovom „Dva brata“ u „Gradišće Kalendaru“ 1946. ljeta. Predavač je uspio predstaviti i ondašnji izgled Fickina rodnoga sela. Dr. Andrija Handler, ravnatelj Zbirke, pozvao je dr. Nikolu Benčića pred plenum kot jednoga od najboljih poznavateljev Jožefa Ficka i njegova književnog stvaralačtva. On je veljek postavio pitanje je li Ficko otac gradišćanskohrvatske književnosti ili pastir vjerni ter kako je moguće da se je Ficko mogao tako probiti. Bilo je hodočašćenja, jaćenja, svić na oltaru, a Jožef II. to je sve brisao i od Gradišćancev odzeo duhovnu podlogu. U to vrime praznine došao je Ficko sa svojimi knjigami. „Jako sam tužan i milujem vas jer nimate nikakvih knjig za lipo ponašanje i za pravu Božju službu, ponašanje u svakidašnjem žitku i u crkvi. Francuzi, Nimci i Talijani svi imaju i krivovjerci (protestanti), a mi ne? Ča? Mi se moramo podičiti s tim i u vla-

FOTO: DR. FARNIK PAJARIĆ / MILJANA ŠTEINER

Akademičar dr. Nikola Benčić kot najbolji poznavatelj Fickina književnoga stvaralačtva, u pozadini dr. Šandor Horvat

šćem orsagi, u našem kraljevstvu, u Jurskoj biskupiji da smo sve nek vjerni Katoličanskoj Crkvi. To je ta podloga, na to je gradio Ficko“, rekao je akademičar dr. Nikola Benčić. Prvu knjigu „Kratka pregled Staroga i Novoga Zakona“ (1824.) sprovedjali su i druge: „Nova Hiža Zlata“ (1829.), „Razlaganje Katekizmuša i Ceremonije“ (1836.) i „Novo Marijansko cvijeće“ (1837.), ke je skratio i prilagodio ondašnjem ljudem. Moramo spomenuti molitvene jačke za hodočašćenje, „ABC knjižicu“ za prvi razred iz 1837. ljeta, a tom izdanju dodao je i rječnik. Naticao se je za kanoničku čast 1836. ljeta, ali tu čast nisu mu dodilili. Pojavili su se kasnije i njegovi kritičari kot Gašpar Glavanić, ki mu je zamirio da ne pozna pravila gramatike, padeže, ne razlikuje predloge, ne pozna dovoljno pravopis, ne piše konzekventno, a njega podupirajući mladi farniki napadali su Ficka, dodao je još predavač. Njega je slijedila u riči profesorica Sanja Vulić od Hrvatskih studijov iz Zagreba, ka je izjavila da iz jezičnoga aspekta gledajući Glavanićeva vrlo oštra kritika na grafiju i slovopis ne stoji jer je Ficko puno bolje vladao gradišćanskohrvatskim jezikom nego što su ga bičevali kritikom. Simpozij je zatvorilo razlaganje Nine Zver iz Ljubljane, ka je govorila o slovenskom jeziku Hrvata Jožefa Horvata, rodnom iz Narde. Zbor „Zvrianjak“ iz Prisike pjevao je Fickine jačke s tim dajući na znanje da u ovom sridnjegradišćanskom selu još čuvaju škriju jerbinstva Fickina duhovnoga bogatstva. U medjuvrimenu je održana spodobna konferencija na poziv Znanstvenoga instituta Gradišćanskih Hrvatov i u austrijskom Trajštofu.

Tiho

Diozimatelji iz Hrvatske, Austrije, Slovenije i Ugarske

Martinčanka s lukoviškom adresom

Osoba koja je uvijek spremna pomoći, odgovoriti na novinarsko pitanje, poslati pozivnicu i obavijest, dati informaciju i upitati za zdravlje i obitelj jest Ruža Bunjevac iz Lukovišća. Moje poznanstvo s njom i njezinim pokojnim mužem, koji mi je između ostaloga kraće vrijeme bio i kolega, počelo je otprilike 1996. godine. Vrijedna i neumorna Ruža Bunjevac rođena je 1949. godine u Martincima od oca Hrvata i majke Hrvatice. Od svoje tridesete godine, nakon udaje za Novoseljanina Joku Bunjevca, živi u Lukovišću. Sagradili su kuću i ondje ostali. Ruža je u mirovini, ali ne miruje.

Ona je predsjednica Hrvatske samouprave Lukovišća, zastupnica u Hrvatskoj samoupravi Šomođske županije, domarica i domaćica Zavičajne kuće u Lukovišću, pokretačica i organizatorica vjerskog života i okupljanja Lukoviščana. Njezin rad priznat je i na državnoj razini, a 2020. godine Hrvatska samouprava Šomođske županije dodijelila joj je priznanje „Za Hrvate“ za 2020. godinu. Zbog pandemije 2020. nije održan Dan narodnosti u organizaciji Hrvatske samouprave Šomođske županije te joj je odličje uručeno 18. prosinca u Lukovišću na Županijskom danu Hrvata 2021. u sklopu svečane sjednice Hrvatske samouprave Šomođske županije.

„Bila sam iznenađena, ali sam se obovala. Drago mi je i bila sam ponosna što su mislili na mene. Ja sam već u godinama, ali i zbog toga moram još više raditi. Drago mi je što su prepoznali moj dosadašnji rad.“

Ruža Bunjevac od 2011. godine na čelu je mjesne Hrvatske samouprave u Lukovišću. Peteročlano zastupničko tijelo ostvaruje brojne djelatnosti u cilju očuvanja hrvatske kulture i materinskoga jezika. U mjesnoj narodnosnoj školi i vrtiću odvija se nastava Hrvatskoga jezika i književnosti i Narodopisa, a nju pohađaju svi polaznici škole. U narodnosnom lukoviškom vrtiću odgoj je na hrvatskom jeziku. Nažalost, od ukupnog broja djece tek je mali broj njih hrvatskoga podrijetla.

Ruža Bunjevac kao učenica bila je aktivna u Martincima, a potom u KUD-u koji je vodio Marko Horvat Rondić. Udajom postaje čvrsta potpora u radu suprugu Joki Bunjevcu. Nakon smrti muža još više radi na javnome polju očuvanja hrvatstva u Podravini. „Moj je muž radio za cijelu Podravinu. Učio je mlade svirati, pjevati i plesati, gradio prijateljske veze s maticom, inicirao priredbe i događanja, bio ravnatelj škole i koješta drugoga. Ja sam uz njega premala ruvo, rubače, plela tučke, pripremala. Naglo je oboleo i brzo umro, nastala je velika praznina. Još sam

Ruža Bunjevac (u crvenom) i Žuža Hajdu

se više dala poslu, kao da i njegov dio radim iako njega više nema.“ I tako već više od desetak godina.

„Kad sam postala predsjednica hrvatske samouprave, mislila sam da to još

malo sveta što je ostalo na selu, malo mladih ima, sve stariji naraštaj, da se mora skupiti da se ne zaborave naše igre, pjesme i lijepi hrvatski jezik. Moremo i mlađima to predati. Mislila sam na to da ne radimo sami, nego da pokupimo ljude iz četiri sela – Brlobaša, Novoga Sela, Potonje i Lukovišća – da i oni dođu k nama, da se zajedno mislimo i radimo da se naše blago ne pogubi.“

Moja sugovornica na snazi zahvaljuje dragom Bogu, kojeg svakog dana moli da joj da jakosti i dosta pameti za taj dan. Posebice se raduje posjetiteljima Zavičajne kuće, koje uvijek dočekuje pričom o nekadašnjem životu Hrvata u Podravini. Vodi ih kroz kuću i dvorište te organizira zanimljive sadržaje. Pri srcu joj je i obnova mjesne crkve stare tristo godina.

Hrvatska samouprava Lukovišća pokrenula je obnovu crkve prije nekoliko godina. Zasad su iz dobivenih potpora obnovili krovšte, a planiraju i daljnju obnovu. Ima se još što obnoviti: toranj (turanj) i „obloke“ pa farbati izvana i iznutra, o čemu se još ni ne „divaniju“... Nema kraja planovima i poslu koji je zacrtala Ruža sa svojim zastupnicima. *BPB*

Hodočašće u Drvljance, scenski prikaz iz programa Dana Hrvata 2022.

Izlet

Mala stranica

Zahvaljujući organizaciji Hrvatske samouprave grada Mohača pod vodstvom Đure Jakšića, koji nas uvijek potpomaže, 13. listopada imali smo mogućnost otići na izlet u Hrvatsku. Samouprava se svake godine brine i o nama, o učenicima Mohačke gimnazije Károlya Kisfaludyja koji hrvatski učimo kao drugi strani jezik. Ukupno nas ima šesnaest i, osim jedne djevojke koja je bila bolesna, svi smo zajedno krenuli na naš izlet da upoznamo Hrvatsku. Pratili su nas predsjednik samouprave čika Đuro i zastupnica Mirjana Tamási Bósz, a navečer nam se pridružio i najmlađi član samouprave, Gábor Bósz. Uz te zastupnike pratila nas je i pomogla pri organiziranju izleta profesorica Ramona Štivić, koja nam od rujna predaje hrvatski jezik u gimnaziji. Tako je nas osamnaest malim autobusom krenulo ujutro u osam prema Osijeku.

Ujutro smo još bili malo umorni i pospani. Dogodilo se i to da je Mirko Filaković zaboravio svoju harmoniku kod kuće, pa smo morali napraviti još jedan krug prema njegovoj kući da bismo pokupili glazbalo. Prvi naš cilj bilo je razgledavanje osječkog zoološkog vrta, gdje smo uz upoznavanje životinja učili i njihova hrvatska imena. Većinu smo imena i dosad znali i učili, ali smo ipak naučili i nešto novo. Osječki zoološki vrt površinom je najveći u Hrvatskoj, pa smo skoro dva sata proveli u upoznavanju i razgledavanju životinja, a tijekom toga neki od nas prvi su put vidjeli vidru, o kojoj smo na početku godine učili, a mogli smo spasiti i jednog malog zamorca koji je slučajno izišao iz kaveza. Mogli smo vidjeti puno različitih životinja, a usput smo imali i lijepo vrijeme, na kraju je čak i sunce zasjalo.

Nakon zoološkog vrta krenuli smo prema središtu grada i parkirali kod tržnice pa pješice otišli do Filozofskog fakulteta u Osijeku. Tamo su nas srdačno primili i, nakon pozdravnih riječi prodekanice za nastavu i studente izv. prof. dr. sc. Sanje Jukić, kratko nam predstavili Odsjek za hrvatski jezik i književnost te Katedru za mađarski jezik i književnost. Jezično nam je bilo malo lakše kad je voditeljica mađarske katedre izv. prof. dr. sc. Ana Lehotski-Samardžić predstavila katedru na mađarskom jeziku. Poslije toga doc. dr. sc. Timea Anita Bockovac odvela nas je

do katedre pa smo se slikali s dvojezičnim natpisom. Poslije smo otišli u Muzej Slavonije, gdje smo pogledali aktualnu izložbu sastavljenu od darova građana, koji su najbolji dokaz prisne veze muzeja i grada, njegovih stanovnika koji darujući dijelove vlastite životne priče oslikavaju zajedničku prošlost.

Nakon razgledavanja Tvrdje, grada i obale Drave krenuli smo u Beli Manastir, gdje smo imali mogućnost pogledati Etnološki centar baranjske baštine. Ondje smo pogledali stalni postav o Baranji te privremenu izložbu o kuharicama i njihovim natpisima. Poslije toga sudjelovali smo na zanimljivoj radionici tradicijskog načina obrade kukuruza, runjenja kukuruza i njegove pripreme do konačnog proizvoda – kukuruznog brašna. Kad smo bili u tom etnološkom centru, baš su i HRT i Osječka televizija snimali emisiju, u kojoj smo onda i mi mogli sudjelovati. Čika Đuro Jakšić i Mirko Filaković iz 11. razreda čak su dali intervju. Bili smo jako ponosni na njih.

Zadnja naša stanica bila je u etnoselu

u Gajiću, gdje smo u jednom podrumu dobili večeru. Osim tradicionalnog šokačkog graha imali smo mogućnost kušati i janjetinu na žaru uz ukusan kupus. Cijela se naša ekipa ugodno najela i uz gajdašku glazbu našeg domaćina Filipa malo i zapjevala. Uz gajde se i naš Mirko priključio sa svojom harmonikom, a potom su iz okolice pristigli i drugi svirači. Tako se stvorio cijeli orkestar, pa smo i mi cure malo zaplesale.

Izlet smo proveli u jako dobroj atmosferi. Imali smo lijepo vrijeme, dobro društvo, odlično organizirane programe. Bio nam je to najbolji izlet dosad. Jedva čekamo naše iduće putovanje, kad će nam profesorica pokazati grad Pečuh očima Hrvata u Mađarskoj. Pogledat ćemo Hrvatski klub Augusta Šenoje, o kojem smo već puno toga čuli, a posjetit ćemo i Katedru za hrvatski jezik i književnost Sveučilišta u Pečuhu i možda ćemo se zaljubiti u grad, u fakultet, pa ćemo se možda i prijaviti na slavistiku.

Jako smo zahvalni Hrvatskoj samoupravi Mohača, koja se uvijek bavi nama i organizira nam razne programe, i našoj novoj profesorici što nas je, osim hrvatskog jezika, uvela i u narodnosni život Hrvata u Mađarskoj.

*Mirjana Brozovac, Dalma Vlaić,
Žofija Horvat, Zita Heirich
učenice 10. a razreda
mohačke gimnazije „Károly Kisfaludy”*

Martinje u Sumatronu

U mjestima koje ime nose po svetom Martinu Martinje je jedan od najvećih blagdana, a nije to drukčije ni u pomurskom Sumartonu. Tijekom stoljeća mnogi su se martinjski običaji očuvali bez obzira na to što su se malo promijenili. Mjesna samouprava, Hrvatska samouprava Sumartona i Vinska udruga pajdaša vina „Sveti Martin“ 12. studenoga obilježile su Martinje. Podsjetilo se na svetca, kršten je mošt u vino, na tržnici je održan mali sajam, a nije nedostajala tamburica, pjesma, ples, pa ni dobra kapljica.

Članovi Vinske udruge obilježavanje su započeli već u petak 11. studenoga obilaskom podruma u Kalmanovim vinogradima. Naime, poznato je da do Svetog Martina vino dozrije i da ga treba kušati. Drugi dan kod odmorišta svetog Urbana prisjetili su se djela svetog Martina, održana je ceremonija krštenja mošta sa sudjelovanjem gostiju iz Preloga, a zatim su dodijeljene diplome za kušana vina. Obilježavanje Martina nastavljalo se kod Seoskoga doma u čijoj se blizini nalazi i Tržnica domaćih proizvoda. Mnogi od starijih Sumartonača znaju da je nekada u selu na Svetog Martina bio veliki „vašar“ (sajam) na kojem se trgovalo sa životinjama. Kako bi se prisjetili tih vremena, uoči Martinja bila je otvorena tržnica gdje su obiteljska gospodarstva iz okolnih mjesta prodavala svoje proizvode – većinom jesenske plodove, mesne i mliječne proizvode te druge domaće prehrambene proizvode. Uoči Martinja održana je i svečana primopredaja obnovljene zgrade dječjeg vrtića i novog seoskog autobusa. Dječji vrtić u Sumartonu građen je prije pedeset godina, zgrada je već u više navrata bila obnavljana, a ovaj put, zahvaljujući Operativnom programu za ruralni razvoj, učinjena je energetska obnova u vrijednosti od 30 milijuna forinti. Obnovljen je sustav grijanja, postavljeni su solarni paneli, a u sklopu natječaja Ministarstva unutarnjih poslova (uz potporu od 30 milijuna) obnovljene su unutrašnje prostorije, struja te su obojeni zidovi i izvana

Primopredaja obnovljenog dječjeg vrtića

Bunjevački plesovi u izvedbi plesača KUD-a „Sumarton“

Prigodni igrokaz mališana mjesnog dječjeg vrtića

Nastup mješovitog pjevačkog zbora KUD-a „Sumarton“

i iznutra, doznali smo to od načelnika Józsefa Mihovicsa. U kupnji namještaja pomogla je hrvatska samouprava, roditeljsko vijeće i neki od poduzetnika. Inače, dječji vrtić trenutačno pohađa osamnaestoro djece i, prema podacima o broju rođene djece, taj će broj stagnirati. Mještanima će dobro poslužiti i mali autobus koji je kupljen uz potporu Programa „Mađarsko selo“. Na svečanoj primopredaji vrpce su osim načelnika prerezali parlamentarni zastupnik Péter Cseresnyés i zamjenik predsjednika Skupštine Zalske županije Csaba Bene. Program se nastavio u Seoskome domu, gdje se okupio velik broj mješтана. Djeca iz dječjeg vrtića na mađarskome jeziku prikazala su igrokaz o svetom Martinu. Slijedio je program KUD-a „Sumarton“, koji je ovaj put bio u punom sastavu. Mješoviti pjevački zbor pripremio se dalmatinskim melodijama, plesna skupina prikazala je koreografiju bunjevačkih plesova, a Tamburaški sastav „Sumartonski lepi dečki“ zabavljao je publiku popularnim hrvatskim melodijama. Uz domaće izvođače svirao je i novopečeni Tamburaški sastav „Pomurske žice“ iz Serdahela koji se predstavio pomurskim melodijama i popularnom hrvatskom glazbom. Program se završio ophodom svih sudionika kroz ulice s lampionima, koji je predvodio mjesni župnik István Marton, te na koncu druženjem uz ukusan gulaš i kolače.

Beta

Miloradićev hrvatski dan u Kemlji

Svako ljeto va septemperi blizu rođendana Mate Meršića Miloradića organiziramo Hrvatski dan. Ljetos smo za jedan tajedan kašnje skupa došli u subotu 24. septembra. Posebno smo se veselili da nas je došao posjetiti veleposlanik Republike Hrvatske u Ugarskoj dr. Mladen Andrić, kad pri nas još nigdar nisu bili. Tako smo si organizirali ta svetak da sve bude u redu. Mi va seli nimamo farnika, pokidob iz Staroga Grada dojde k nam farnik, Ugar. Iskali smo hrvatskoga duhovnika za ovu svetačnu mašu. Prosili smo Ferenc Benkovića da nam bude duhovni peljač ov dan i on je z veseljem primio službu. Jako su nam lipo glušale hrvatske jačke. Po maši su prelat Ferenc Benković, duhovnik fare Duha Svetoga u Juri, blagoslovlili obnovljene križe ča je dala obnoviti mjesna Hrvatska samouprava. Va cimtri spomenuli smo se i pomolili se za našega velikana Mate Meršića Miloradića. U kulturni dom čuda je ljudi došlo skupa na naš svetak. Program se je začeo zi himnami. Po kratkom govoru predsjednice Hrvatske samouprave Marije Nović-Štipković nas Kemljance pozdravio je i veleposlanik dr. Mladen Andrić i naša načelnica Gizella Eller. Zatim je počeo kulturni program. Dica iz čuvarnice i škole pokazala su vesele jačke i igre. Svako ljeto nastupa na pozornici jačkarni zbor Staroga Grada. Oni domom dođu pokazati ča su se naučili u prošlom vrimenu. Iz Slovačke, iz Čunova, nastupila je mlada muzička grupa „Konjići“. S njimi su

Dio izložbe

FOTO: JÁNOS HANASZÉK

Hrvatski veleposlanik dr. Mladen Andrić pozdravlja goste uz mališane mjesne čuvarnice

jačili Radoslav Janković i dr. Jive Maas. Jako su velik uspeh imali. Jive Maas zi njegovu dudu načinio je interes u domu. Bizonjski je jačkarni zbor „Jorgovan“ ponovo skupastao i imali su jako lip program. Jačkarni zbor „Mali Dunaj“ i KUD „Konoplje“ svenek nas preseneču sa zanimljivim nastupom. Nekoliko je ljet tomu da Franci Nemet sastavlja jako lipu izložbu. Predstavlja takove materijale, ča nek mi imamo u Kemlji. Nije bila velika izložba, ali je bila jako bogata.

Po službenom programu čekala nas je jako dobra večera. Dugo smo se razgovarali zi gosti i s kotrigr grup. Zahvalimo svim grupam i ljudem ki su obogatili naš Hrvatski, a ujedno i Miloradićev spomen-dan.

Marija Nović-Štipković

Na grobu Mate Meršića Miloradića

Dr. Kristina Glavanić drugi put potpredsjednica Udruge Gradišćanskih Hrvatov „Hrvat S. A. M.“

„Hrvat S. A. M.“ osnovana je u Željeznom u jeseni 2018. ljeta da okuplja gradišćanske Hrvate iz Slovačke, Austrije i Ugarske s ciljem njegovanja, predstavljanja i daljnega razvoja gradišćanskohrvatskoga identiteta.

Tiho

Kako piše Crikveni glasnik u Austriji u svojem 39. broju ovoga ljeta, u Željeznu je 4. oktobra mons. dr. Egidije Živković, natpastir željezanski, sazvaio generalnu sjednicu, a onda je održana i generalna sjednica Udruge Gradišćanskih Hrvatov – Gradišćansko društvo „Hrvat S. A. M.“. Ovput je izabrano novo peljačtvo jur za drugi mandat i u njemu je mjesto dobila jur drugi put i naša Gradišćanka dr. Kristina Glavanić, načelnica Narde i jačkarica zbora „Pax et Bonum“. Predsjednik Udruge postao je pater Božidar Blažević, a uz potpredsjednicu iz Ugarske, dr. Kristinu Glavanić, još je jedna potpredsjednica, i to Jozefina Daničova iz Slovačke. Za financijske posle odgovoran bude Johannes Stipšić, a za tajnicu Martina Mihaljević. Udruga ostane i nadalje pod pokroviteljstvom željezanskoga biskupa. Ovom prilikom izražena je i zahvala Barbari Karlič, prvoj predsjednici Udruge, uz čiju je pomoć i potporu Udruga postavljena na noge. Udruga

Vukovar u gradišćanskom srcu

U petak 18. novembra na danu tuge i žalosti zbog okupiranja herojskoga grada Vukovara na školskoj uri Narodopisa u petrovskoj Dvojezičnoj školi učitelj Rajmund Filipović i dr. Andrija Handler zeli su si za temu Domovinski boj u Hrvatskoj i povidajku Vukovara ter Škabrnje. Na kraju istinskoga predstavljanja tih strahotov u školskom dvoru nažgane su i sviće.

Toga dana uvečer kot jur ljeta dugo i Koljnofci su skupadošli na Petőfijevom trgu, kad su se u 18:11 zaglušali zvoni, 7. i 8.

Foto: Ivan Volgyi

Foto: ANA ŠKRAPIC-TIMAR

razred s direktoricom Dvojezične škole Mihovila Nakovića Agicom Sárközi, načelnikom Franjom Grubićem i s kotrigr mjesne hrvatske samouprave na čelu s Marijanom Pajrić, čuvarničarkama i stanovnici sela pomolili su se za žrtve Vukovara, a školska direktorica preštalala je i tekst o Vukovaru na vjetrovitom placu. Ni četarski predstavnici hrvatske samouprave nisu zabilili sviće nažgati i pomiliti se pred crikvom sv. Mikule, kako to jur činu svako ljeto, dokazajući kako je Vukovar vjekovječno u gradišćanskom srcu.

Tiho

Hrvatska državna samouprava
i
Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata
u Mađarskoj
srdačno Vas poziva na

XIV. DRŽAVNU KULTURNU TURNEJU

koja će se održati u Hrvatskom Židanu
26. studenog 2022. godine

Program:
17⁰⁰ Pozdravni govori i kulturni program u
mjesnom Kulturnom domu (Csepregi u. 2.)

Nastupaju:
KUD Bunjevačka zlatna grana
Zbor Peruška Marija
Dječja folklorna grupa „Zvijezdice“
KUD Čakavci
Židanski tamburaši
Zbor staračkog kluba

Projekt je ostvaren potporom: VLADE MAĐARSKE
i Društva za upravljanje fondom „Bethlen Gábor“ zatvoreno d.o.o.

NKUL-KP-1-2022/2-000094

Sve vas rado očekujemo!

Svi sveti na Plajgoru

U ovom malom gradišćanskohrvatskom naselju 1. novembra, na dan Svih svetih, vlada posebna pravica ku stanovnici sela držu jur stoljeća dugo. Kako je rekao načelnik Vince Hergović, i ljetos u utorak po svetoj maši na tlu cimitora napravljen je veliki oganj na spominak pokojnih duš. Po svetoj maši u crikvi sv. Martina farnik Štefan Dumović i kantoriga Žužana Horvat predvodili su litaniju i skupa molili s vjerniki kih je skupadošlo oko 150. Na ov svetak vraćaju se domom i oni ki su jur zdavno ostavili rodno selo, ali im najdraži počivaju na ovom mjestu. Drvi su mladi ljudi i ditići po nediljnoj svetoj maši u cimitoru skupanosili i pripravili, pokidob nije bilo godine, skoro jednu uru gorio je onda oganj dok se je zrušio. Dobro je da stari običaji čuvaju naš narod i da se ovakove i slične navade ne zabu.

Tiho

Foto: VINCE HERGOVIC